

Innhold

Forord	
Når vi blir gamle	13
KNUT ENGEDAL	
Redaktørens forord	
Tverrfaglig engasjement for musikk og musikkterapi	16
BRYNJULF STIGE OG HANNE METTE RIDDER	
DEL I HVORFOR MUSIKK?	19
Kapittel 1	
Musikk som mulighet og rettighet.	21
BRYNJULF STIGE OG HANNE METTE RIDDER	
Erfaringer og utfordringer	21
Et utgangspunkt	22
Et bakteppe.	24
Bokas oppbygning.	26
Avslutning.	27
Kapittel 2	
Musikk og hjerne i et nevrobiologisk perspektiv	28
GEIR OLVE SKEIE OG ARE BREAN	
Innledning	28
Musikkpersepsjon	29
Emosjoner.	32
Å spille musikk	33
Nevroplastisitet	34
Terapeutisk nytte av musikk – nevrobiologiske modeller	34
Avslutning.	36
Kapitel 3	
Musik i et personcentrert perspektiv	38
HANNE METTE RIDDER	
Indledning	38
Kitwoods personcentrerte menneskesyn	39

Omsorgsgiverkompetencer	41
Musik i en personcentrert tilgang.	43
Afslutning	44
Kapittel 4	
Helsemusikkering i et sosiokulturelt perspektiv	45
BRYNJULF STIGE	
Hvem vi er, og hva vi gjør	46
Det musikkerende mennesket	47
Musikkering i et praksisteoretisk og sosiokulturelt perspektiv	49
Musikkering som sosial aktivitet i en historisk sammenheng	51
Helsemusikkering: Hva er det som virker, når musikk virker?	52
Avslutning	55
DEL II MUSIKK SOM SAMVÆR OG HVERDAGSPRAKSIS	57
Kapitel 5	
Musik som hverdagsressource i ældrelivet: samvær og erindring	59
HANNE METTE RIDDER	
Ensom og gammel?	59
Aldring af krop og sind	60
Musik forebygger, og oppbygger reserve i hjernen	62
Musik som hverdagsressource	63
Aldring og erindring	64
Nostalgi og unik musikk	66
Afslutning	67
Kapittel 6	
Seniorkoret som møteplass og helsefremmende tiltak i den tredje alder . .	68
AUD BERIT FOSSØY OG SOLVEIG HAUGE	
Hva er det med sangen og koret?	68
Førde seniorkor – et studium verdt	70
Hvem er det som deltar?	71
En fast møteplass.	71
Passe fellesskap	72
Et lavterskeltilbud med krav og utfordringer	74
Et syngende fellesskap med utfordringer og muligheter	75
Avslutning	78

Kapittel 7**Musikk som helseressurs i hverdagen for hjemmeboende pasienter. . . . .** 79

WOLFGANG SCHMID OG MAREN SOFIE EK KNUTSEN

Innledning og bakgrunn	79
ALS og hjemmebasert musikkterapi	80
Songbird	82
En musikalsk reise gjennom et liv	83
Musikklytting som en felles aktivitet	84
– Det skjer alltid noe uventet	85
Et liv med sykdommen	86
Avslutning: å utvikle verdifull innsikt	87

Kapittel 8**Babysang i demensomsorg – møte mellom generasjoner. . . . .** 88

MARIANNE LIE EIDE

Betydningsfulle generasjonsmøter	88
Om demens, musikk, aktivitet og miljøbehandling	90
Prosjektet vårt	90
Refleksjoner	94
Avslutning: til kjernen.	95

Kapittel 9**Musikaktiviteter ledet af omsorgsgivere. . . . .** 97

HANNE METTE RIDDER

Ikke magisk musikk, men musikkens mange muligheter	97
Omsorgskultur som dekker aktivitetsbehov	98
Musikaktiviteter der sikrer nærvær og samvær	99
Musikk: mange anvendelsesmuligheter.	100
Eksempler på musikaktiviteter.	102
Afslutning.	108

DEL III MUSIKKTERAPEUTISK PRAKSIS . . . . . 109**Kapittel 10****Musikkterapi i praksis: en innføring . . . . .** 111

TONE SÆTHER KVAMME OG BRYNJULF STIGE

Hva er musikkterapi?	111
Musikkterapeutiske teoritradisjoner.	113
Praksisområder	114
Funksjon og opplevelse i en situasjon	115
Musikken mellom oss	118
Avslutning.	119

Kapittel 11**Musikkterapi i alderspsykiatrien: utredning og behandling. 120**

SOLGUNN E. KNARDAL OG MINNA HYNINEN

Vanlige alderspsykiatriske tilstander.	121
Utredning og behandling i alderspsykiatri	122
Musikkterapi i et helhetlig, faglig tilbud	123
Kartlegging av musikk og livshistorie	125
Arbeid i grupper	127
Tiltak for veien videre	128
Gruppetilbud ved alderspsykiatrisk poliklinikk	129
Dokumentasjon	131
Avslutning.	132

Kapitel 12**Musikterapi i en psykosocial demensomsorg i plejebolig. 133**

HANNE METTE RIDDER

Demens.	133
Professionel demensomsorg i plejebolig.	135
Syn på demens	137
Behandling af demens.	138
Musikterapi.	139
Musikterapi med fokus på en psykosocial omsorg.	142
Direkte og indirekte arbejde som musikterapeut	143
Kortlægning og assessment	144
Afslutning.	144

Kapitel 13**Musikterapeutisk kor for mennesker med KOL 146**

REGITZE NØHR, BIRGITTE BJØRN OG SIDSEL VILLADSEN

Livet med KOL.	146
Forskning i kor og KOL	149
Erfaringer fra et KOL-kor	150
Luft til lungerne	151
«Det handler bare om at vi er sammen som mennesker»	151
«Man burde synge hver dag»	153
Afslutning.	154

Kapittel 14**Musikkterapi i nevrorehabilitering: musikk, funksjon og relasjon. 155**

ANETTE DALMO MOLTUBAK

Eldreomsorg og nevrorehabilitering.	155
Fysisk gjenopptrening.	157
Kognitiv rehabilitering	160
Språk og tale	161
Mestring og psykisk helse	163
Oppsummering.	165
Avslutning.	165

Kapitel 15**Musikterapi for eldre mennesker med vidtgående funksjonsnedsettelse 166**

SVEND EEG OG ANNE KOCH-MIKKELSEN

Indledning	166
Definition af målgruppen	167
Sødisbakke	168
Teoretisk perspektiv.	169
Gruppemusikterapi.	172
Individuel musikterapi	173
Afslutning.	176

Kapittel 16**Musikkterapi i palliativ omsorg. 177**

WOLFGANG SCHMID OG HILDE SKRUDLAND

Palliativ omsorg – et tverrfaglig perspektiv.	177
Musikkterapi i palliativ omsorg.	178
Musikkterapeutiske metoder	179
Henvisninger til musikkterapi	180
Musikk som ressurs i den aller siste levetid	180
Sanger som nærvær	181
Unik musikk til den enkelte	182
Musikkimprovisasjon tar bort byrden	184
Musikk med familie, pårørende, og miljø på avdeling	185
Å lytte til mennesker	185
Å ta vare på seg selv.	186
Avslutning.	186

DEL IV SAMARBEID OG FAGUTVIKLING	187
Kapittel 17	
Etablering og forankring av musikkterapitilbud	189
BRYNJULF STIGE OG FRODE AASS KRISTIANSSEN	
Å etablere musikkterapi i en større institusjonsøkologi	189
Pleiekultur og fagkultur i norsk eldreomsorg	190
Noen kjennetegn på musikkterapi som fag og profesjon	192
Implementeringsstrategier	193
Avslutning: rom for samspill	197
Kapitel 18	
Musikterapi som læringsrum for profesjonelle omsorgsgivere	199
AASE MARIE OTTESEN OG ASTRID FAABORG JACOBSEN	
Indledning	199
Hvorfor musikkterapi som ramme for læring?	200
Læringsmodell for omsorgsgivere på demensområdet	200
Læringsmodell og fem læringsrum	201
Avslutning	209
Kapitel 19	
Musikterapi, magtanvendelse og arbeidsmiljø	211
ÅSE HYLDGAARD	
Spændingsfeltet mellom omsorgssvigt og magtanvendelse	212
Udredning og behandling af udadreagerende adfærd	213
Personcentreret omsorg	214
Musikterapi i forebygelse af magtanvendelse	214
Kortlægning og dataindsamling	215
Mål og behandlingsplan for terapien	216
Omsorgssang	217
Plejepersonalets oplevelse af at synge i plejesituationer	218
Musikterapeutens rolle	219
Avslutning	219
Kapittel 20	
Sykehjemmets lydmiljø: stillhet, støy og musikklytting	221
KRISTI STEDJE OG JENS ANDERSON-INGSTRUP	
Innledning	221
Lydmiljø – definisjoner og kategorier	222
Kartlegging, design og tilrettelegging av institusjonens lydmiljø	224
Design og tilrettelegging av sykehjemmets lydmiljø	230
Avslutning	232

Kapittel 21	
Fagutvikling i praksis	234
BRYNJULF STIGE OG HANNE METTE RIDDER	
Polyfon praksis	234
Tverrfaglig faglighet	235
Personstatus og medborgerskap	237
Litteratur	239
Forfatteroversikt	261
Norsk-dansk og dansk-norsk ordliste	264
Vedlegg 1	
Skjema til analyse av lydmiljø	266
Vedlegg 2	
Skjema til design av lydmiljø	267
Navneregister	268
Emneregister	273